

Lærerstudenters reaksjoner
på å bli utfordret i praksisveiledning:
En studie av selv-posisjonering

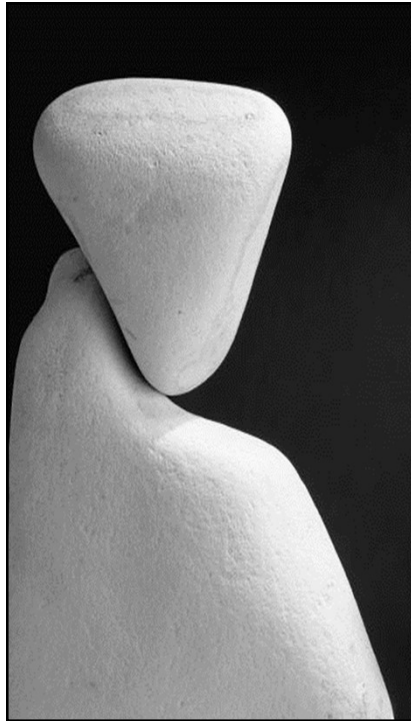
Cato R.P. Bjørndal | UIT – Norges arktiske universitet

Lærerstudenters reaksjoner
på å bli utfordret i praksisveiledning:

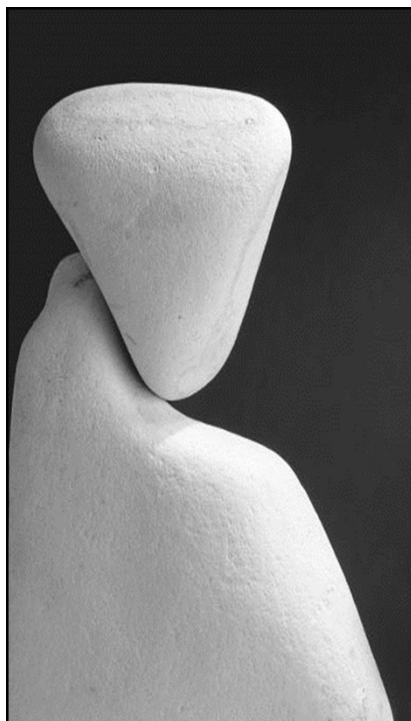
En studie av selv-posisjonering i
praksisveiledning

- A. Lærerstudenters behov for å ivareta sitt selvbylde
- B. Studien
- C. Posisjoneringsteori som redskap for å forstå hvordan lærerstudenter ivaretar sitt profesjonelle selvbylde når de utfordres i praksisveiledning
- D. Funn: Lærerstudenters strategier for å håndtere utfordringer av selvbylde i praksisveiledning

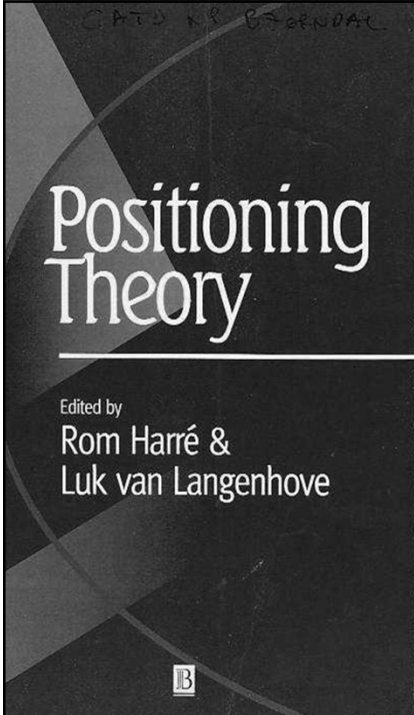
A. Selv-truende erfaringer i prosessen med å bli lærer

- Menneskers behov for å opprettholde, forbedre og beskytte sitt selvbylde: Et axiom in dagens sosialpsykologi
- Selv-truende utfordringer i klasserom og skoler
- Selv-utfordrende erfaringer i praksisveiledning

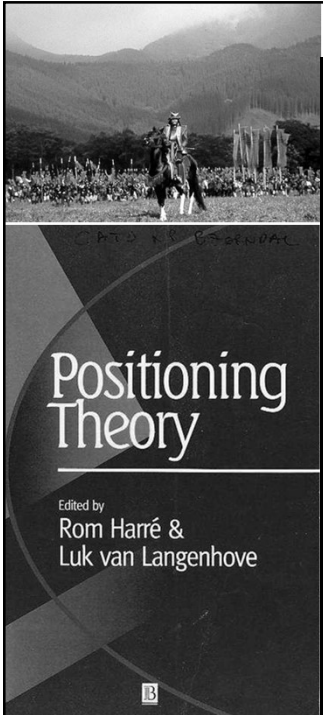
B. Den empiriske studien

- Hvordan reagerer lærerstudenter når de og deres praksis utfordres i praksisveiledning?
- 14 video-observerte og transkriberte praksisveiledningssamtaler, etter undervisningstimer i skoler.
- Interaksjonsanalyse ved hjelp av posisjoneringsteori, som fokuserer på studenters responser i utfordrende sekvenser.

C. Posisjoneringsteori som verktøy for å forstå hvordan lærer studenter håndterer utfordringer mot eget selvbilde

- Underliggende teorier: sosial konstruktivisme, dramaturgisk teori (Goffman 1959).
- Positioning "is the discursive process whereby people are located in conversations as observably and subjectively coherent participants in jointly produced storylines".
e.g. male and female, hero and villain, manager and employee, mentor and student, young and old, strong and weak, knowledgeable and ignorant, hard-working and lazy etc.
- Interaktiv prosess, ofte med begrenset bevissthet
- Manifesteres seg gjennom sett av rettigheter, plikter og oppgaver som taler

Hva kjennetegner posisjoneringsperspektivet?

- Metafor
- Militær strategi/markedsføringsstrategi
- Sosialpsykologi, Rom Harré

Definisjon

- Når vi snakker sammen om et innhold kommuniserer vi samtidig hvem vi er, spesielt med referanse til våre sosiale roller eller personlige egenskaper (Harré & Langenhove, 1999, s. 17)

forts:

- Når en person i samtale antar eller tilskrives slike egenskaper forbindes dette samtidig med en samling av rettigheter og plikter i forhold til hva en person i den aktuelle posisjonen kan si eller gjøre (Harré 2001:697).
- Denne samlingen av rettigheter eller plikter kan ta form av polariteter med hensyn til karaktertrekk (for eksempel mektig versus maktesløs) eller til og med roller (Langenhove og Harré 1999:17). Mennesker bruker denne type posisjonering for å på en dynamisk måte kunne skape og forstå egen og andres atferd i dagliglivet (Langenhove og Harré 1999:29).

Eksempler på posisjonering i samtaler:
Roller og personlige egenskaper

Leder og underordnet
Mann og kvinne
Mektig og maktesløs

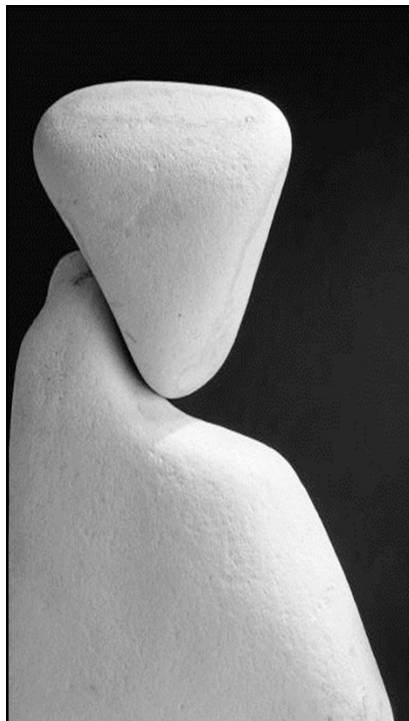
Erfaren og uerfaren
Kunnskapsrik og uvitende
Ansvarlig og uansvarlig

Ærlig og uærlig
Sterk og svak
Informert, uinformert eller
feilinformert

Barn og voksen
Hardt arbeidende og lat
Egoistisk og altruistisk

Ung og gammel
Helt og skurk
Klovn, heks, offer, prima donna

Karateristisk: mennesker kan reagere sterkt på å bli posisjonert på måter de ikke aksepterer.

Student-strategier for å
håndtere selv-truende
utfordringer i praksisveiledning

1. **Tilbaketrekning** fra truende posisjon
2. **Motsigelse** av truende posisjon
3. **Reparasjon** av selvet mens en forholder seg til en truende posisjon
 - a. Balanserende reparasjonsstrategi
 - b. Normaliserende reparasjonsstrategi
 - c. Formildende reparasjonsstrategi
4. Vektlegging av en **selv-reflekterende** posisjon mens en forholder seg til en truende posisjon

2. Motsigelse av selv-truende posisjon, eks

VL: Jeg tror man er nødt til det for å få respekt hos elevene, for å få dem til å følge opp. Jeg tror i alle fall ikke at det bidrog positivt at du ikke kunne gi dem svar. (.) Tror du det påvirket dem?

ST: Jeg vet ikke, (..) jeg synes jo elevene gir meg respekt, noen av elevene har sagt at de er glad for at jeg er her, at de synes jeg er hyggelig og at de synes det er dumt at jeg ikke skal fortsette her. (...) Jeg synes de gir meg respekt, det opplever jeg absolutt.

MANGLER RESPEKT

MANGLER KUNNSKAP

RESPEKTERT

LIKT

RESPEKTERT

3. Reparere selvet i en selv-truende posisjon

a) Balanserende reparasjonsstrategi, example

ST: Jo mer jeg tenker på det ser jeg at jeg er alt for vag i måten å gi beskjeder i timen. Jeg prøver å si for mye på en gang, for fort. Det er forvirrende for elevene, det er det. Jeg må jobbe med det. Jeg er enig så det vil jeg gjøre. Jeg så det forresten før du nevnte det også. Jeg har blitt bedre til å se slike ting nå, å være oppmerksom når ting ikke fungerer helt. Jeg ser det klarere, behovet ... Det er noe jeg har utviklet evnen til...

FOR UKLAR

**HARDT-ARBEIDENDE
STUDENT**

BEDRE OBSERVATØR

3. Reparere selvet i en selv-truende posisjon
b) Normaliserende reparasjonsstrategi, eks

VL: Hva med den blå gruppen din, det var mindre aktivitet der, var det ikke?

ST: Ja, det var kanskje litt opp og ned i den blå gruppen, varierende motivasjon.

VL: Ok, hvordan kan du prøve å endre det?

ST: Jeg skulle ha snakket mer med dem tidligere i prosjektet, prioritert den gruppen. Jeg må ta tak i det, men det er selvsagt vanskelig å skulle motivere alle på samme nivå – noen vil selvsagt alltid være mindre motiverte. Og samtidig er andre grupper mer motiverte, som har spørsmål og som virkelig vil ha hjelp, så det er lett å bruke mye tid til å snakke med de gruppene. Noen studenter vil alltid være mer motivert enn andre, selvsagt. Det er utfordringen vi møter, det er det vi må takle.

UFULLKOMMEN LÆRER

UUNNGÅELIG
MINDRE
MOTIVERTE
STUDENTER

VANLIG
LÆRER-
UTFORDRING

3. Reparere selvet i en selv-truende posisjon
c) Formildende reparasjonsstrategi, eks

VL: Jeg legger merke til at du ikke virker like engasjert i timen som i andre timer denne uken?

ST: Ja, dette er min siste time og jeg har gitt mye av meg selv i løpet av dagen, uka. Det har vært noen temmelig utfordrende episoder mellom elever, som jeg måtte ordne opp i, som jeg ikke var helt forberedt på. Det fikk fokuset litt bort fra timen. Jeg var nok litt utslitt (ler).

MINDRE ENGASJERT LÆRER

UTFORDRENDE OPPGAVER
MANGLENDE
FORBEREDELSE

UTSLITT

4. Vektlegging av en selv-reflekterende posisjon mens en forholder seg til en truende posisjon

ST: Ja, dette ligner jo noe av det vi snakket om forrige uke. Det jeg har tenkt mye på er at jeg kanskje ikke var så åpen for meningene som du, også Tone, gav uttrykk for – eller at jeg så ikke helt hvor viktig det er å virkelig se hvor elevene er – hvem som trenger hjelp og som ikke spør etter hjelp, for eksempel. Jeg trengte kanskje litt tid og da tenkte jeg, og ble mer oppmerksom på det at ... Jeg ser at jeg får trening i å være bevisst disse tingene. ... Jeg har blitt bevisst at det å være en god lærer består av mer enn å bare være den som leverer sin undervisning. ...

▮
REFLEKTERENDE

IKKE ÅPEN - ÅPEN

IKKE SE ELEVENE
- SE

MER BEVISST
LÆRERSTUDENT

Hovedpoeng og spørsmål

- Den fundamentale betydningen av at praksisveiledere forstår studenters behov for og måter å ivareta sitt profesjonelle selvbylde på
- Spørsmål:
 - Deskriptivt: Hvordan møter praksisveiledere studenters behov for å ivareta sitt profesjonelle selvbylde?
 - Deskriptivt: Hvilke konsekvenser får dette for kvaliteten i praksisveiledning?
 - Normativt: Hvordan bør praksisveiledere møte studentenes måter å ivareta sitt profesjonelle selvbylde på?

Foreløpig referanse:

Bjørndal, Cato R.P. 2016 Konstruktive hjelpesamtaler. Oslo Gyldendal.

Artikkel under arbeid.